# Vanhustyön keskusliiton lausunto hallituksen esitykseen vanhusasiavaltuutetusta

Viitaten eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntöön (HE 82/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta) Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry kiittää mahdollisuudesta lausunnon esittämiseen. Liitto on valtakunnallinen keskusjärjestö, joka toteuttaa vanhuuspoliittista vaikuttamista ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten hyvinvoinnin, toimintakykyisyyden ja sosiaalisen turvallisuuden edistämiseksi. Vanhustyön keskusliitto tekee laaja-alaista vanhustyötä ja sillä on 320 jäsenyhteisöä, jotka toimivat vanhusten hyväksi.

Vanhustyön keskusliitto esittää hallituksen lakiesitykseen kunnioittavasti seuraavaa:

## Vanhusasiavaltuutetun tehtävän tarve ja tavoitteet ovat perusteltuja

Hallituksen esityksessä on huomioitu edellisen lausuntokierroksen palaute ja vanhusasiavaltuutetun tehtävä on huolellisesti perusteltu. Vanhustyön keskusliitossa katsomme, että erityisesti ennakointi ja varautuminen ikääntyvän yhteiskuntamme muuttuviin tarpeisiin edellyttää poikkihallinnollista ja laaja-alaista otetta, jolle on lainsäädännön tasolla määritelty vastuuviranomainen. Suomessa on esitetty huolestuttavia raportteja vanhustenhuollosta jo pitkään, mutta alan rakenteelliset epäkohdat eivät ole vielä riittävästi korjaantuneet. Maassamme ei ole ennestään olemassa itsenäisesti ja riippumattomasti toimivaa viranomaistahoa, joka keskittyisi päätoimisesti vanhusten ja ikääntyneiden ihmisten aseman ja oikeuksien turvaamiseen. Vanhusväestön asian edistämiseksi tarvitaan eri sektoreita laajasti tarkasteleva ja arvovaltainen viranomainen.

## Tehtävän sisältö, rooli ja toimivaltuudet kirkkaiksi

Kuten hallituksen esityksessä todetaankin, tulee vanhusasiavaltuutetun tehtävässä kiinnittää huomiota kiinteään yhteistyöhön muiden viranomaisten ja alan keskeisten toimijoiden kanssa. Mahdollisten päällekkäisyyksien välttämiseksi lienee tarpeellista kirjata keskeisimmät tehtäväkokonaisuudet lainsäädäntöön ja vastuuttaa vanhusasiavaltuutettu laatimaan useamman vuoden yli ulottuva strategia tarkempine toimintasuunnitelmineen. Erityisesti olisi hyvä kiinnittää huomiota eri toimijoiden yhdyspintoihin ja vastuisiin.

Vanhusasiavaltuutetun tehtävässä oleellista on ikääntyneiden äänen ja näkökulman vahvistaminen sekä yhteistyö, kuuleminen ja osallistaminen heitä edustavien tahojen kanssa.

Vanhusasiavaltuutetun säännöllinen raportointi valtioneuvostolle ja eduskunnalle edesauttaa epäkohtiin tarttumista ja vuosittainen kertomus valtioneuvostolle on kannatettavaa. 5§:ssä ehdotettu kertomus eduskunnalle kerran neljässä vuodessa ei riittäne ylläpitämään riittävän tiivistä keskustelua eduskunnan ja valtuutetun välillä. Myös eduskunnan kertomus olisi hyvä kytkeä vuosikelloon toiminnan ja budjetoinnin suunnittelun yhteyteen.

**Valtuutetun yhteyteen tarvitaan oma neuvottelukunta**

Vanhusasiavaltuutetun tehtävien toteuttamisessa tulisi olla oma neuvottelukuntansa, joka vastaisi valtuutetun laajaa tehtäväaluetta. Tässä neuvottelukunnassa tulisi olla edustettuna mm. keskeisimmät vanhuus- ja eläkeläisjärjestöt sekä vanhusneuvostojen edustus.

**Selkeä organisaatio osana oikeusministeriön erityisvaltuutettujen kokonaisuutta**

Hallituksen esityksessä on lausuntopalautteiden jälkeen tarkasteltu eri vaihtoehtoja viraston sijoittamiselle.

Vanhusasiavaltuutetun viran ja toimiston sijoittaminen oikeusministeriön hallinnonalalle on looginen ratkaisu ja yhdenmukainen muiden erityisvaltuutettujen hallinnollisten järjestelyiden suhteen. Ratkaisulla voidaan mahdollisesti saavuttaa myös synergiaetua ja tukipalveluiden tehokkuutta.

Vanhustyön keskusliitto pitää tärkeänä, että vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton valtion viranomainen, kuten 1§:ssä on määritelty.

Helsingissä, toukokuun 24 päivänä 2021

Vanhustyön keskusliitto –

Centralförbundet för de gamlas väl ry